

LISA SEE

JŪROS

MOTERŲ

SALA

Iš anglų kalbos vertė
Miglė Vingirevičiūtė

Sofoklis

VILNIUS, 2024

Autorės pastaba

Nors dalis istorijos vyksta tuo metu, kai galiojo McCune'o ir Reischauerio transliteracijos sistema, aš vadovavausi 2000-aisiais įsigaliojusiomis atnaujintomis korėjiečių kalbos transliteracijos taisyklėmis. Visi asmenvardžiai pateikiami bendrine rašyba*. Kai tik įmanoma, vartoju Džedžudo dialekto žodžius. Žemyninėje dalyje *halmeoni* reiškia „senelė“. Džedžude, siekiant išreikšti moterims deramą pagarbą už stiprybę, nepriklausomybę ir ištvėrmę, *halmang* reiškia ir „senelė“, ir „deivė“. Tradiciškai *halmang* titulas turėtų sekti po vardo, tačiau, norėdama išvengti painiavos, titulą rašiau pirmiau: Solmundė Halmanga tampa Halmanga Solmunde arba Senele Solmunde.

* Lietuviškame leidime visi asmenvardžiai ir vietovardžiai rašomi vadovaujantis žodynais arba Lietuvoje parengtomis korėjiečių kalbos perrašos taisyklėmis. (Čia ir toliau – *vert. past.*)

2008 m., pirma diena

Sena moteris, prie užpakalio prisitvirtinusi pagalvėlę, sėdi paplūdimyje ir rūšiuoja į krantą išplautus dumblius. Ji įpratusi leisti laiką vandenyje, tačiau net ir būdama sausumoje budriai stebi aplinką. Jos namai – Džedžudas, sala, žinoma dėl Trejeto gausos: vėjo, akmenų ir moterų. Pats kaprizingiausias jų, vėjas, šiandien tėra lengvas brizas. Dangaus neteršia nė menkiausias debesėlis. Saulės šiluma skverbiasi per ausis dengiančią skrybėlę ir drabužius, kaitindama jai galvą, kaklą ir nugarą. Tai taip ramina. Iš jos namo, kūpsančio ant uolėto kranto, atsiveria vaizdas į jūrą. Nieko išpūdingo, tik dvi nedidelės konstrukcijos iš vietinių akmenų, užtat vietovė... Vaikai ir anūkai siūlė šiuos statinius paversti restoranu ir baru. „Ak, močiute, būsi turtinga. Tau daugiau nebereikės dirbti.“ Viena kaimynė paklausė jaunesniosios kartos patarimo. Dabar tos moters būstas – svečių namai su itališku restoranu. Junguskės paplūdimyje. Jos kaime. Pati nieku gyvu neleis, kad taip nutiktų josios namams. „Visose Korėjos kišenėse nėra tiek pinigų, kad priverstų mane palikti šią vietą“, – daugybę kartų sakė Junguskė. Kaipgi galėtų? Jos namai – tai lizdas, kur ji slepia džiaugsmą, juoką, širdgėlą ir gyvenimo gailėsčius.

Paplūdimyje ji darbuojasi ne viena. Kitos panašaus amžiaus moterys, įkopusios į aštuntą ir devintą dešimtį, taip pat renka ant smėlio nugulusius dumblius, į mažus krepšelius deda tinkamus parduoti, o kitką palieka. Pėsčiųjų taku,

skiriančiu ši užutėkį nuo kelio, jaunos poros – turbūt jaunavedžiai, atvykę medaus mėnesio, – vaikšto susikibusios už rankų, jų galvos suglaustos, kartais jie netgi bučiuojasi štai taip, tiesiog visų akivaizdoje, ryškioje dienos šviesoje. Ji pastebi turistų šeimą; aišku kaip dieną, jie iš žemyno. Lengvai atpažinsi vyrą su vaikais, mat jų apranga suderinta – visi vilki taškuotus marškinėlius ir žaliųjų citrinų atspalvio šortus. Žmona taip pat dėvi taškuotus marškinėlius, bet, kitaip nei šeimynykščių, kiekvieną jos odos lopinėlių nuo saulės saugo ilgos kelnės, rankovės, pirštinės, kepurė ir medžiaginė kaukė. Kaimo vaikai ropinėja po pakrantę nubarsčiusias ir galop jūroje nugulusias uolas. Netrukus kikendami jie jau žaidžia seklumose, meta vienas kitam iššūki, kuris pirmas pasieksias giliausiai įsitaisiusį akmenį, aptiksiąs stiklo šukę ar surasiąs jūrų ežį, jei tik pasiseks šį pastebėti. Moteris šypsosi pati sau. Kaip skirtingai susiklostys tų mažiulių gyvenimas...

Ji stebi ir kitus žmones – kai kurie net nesistengia slėpti smalsumo, – spoksančius į ją, paskui nukreipiančius žvilgsnį į kitas senyvo amžiaus moteris, šiandien esančias paplūdimy. Kuri senučiuokė atrodo maloniausia? Sukalbamiausia? Tie žmonės nenutuokia vieno: Jungskė ir jos bičiulės lygiai taip pat juos vertina. Jie mokslininkai, žurnalistai ar dokumentinių filmų kūrėjai? Ar sumokės? Ar ką išmano apie henjo – jūros moteris? Jie norės ją nufotografuoti. Prikiš mikrofoną prie veido ir uždavinės tuos pačius nuspėjamus klausimus: „Ar laikote save jūros močiute? O gal veikia undine?“, „Valdžia vadina henjo kultūros paveldo lobiu – tai nykstanti vertybė, kurią privalu išsaugoti, net jei tik atmintyje. Kaip jaučiatės būdama paskutinė iš paskutinių?“ Jei jie mokslininkai, norės pasikalbėti apie matrifokalinę Džedžudo kultūrą, aiškindami, jog „tai ne matriarchatas, o veikia visuomenė, *orientuota* į moteris“. Tada pradės kamantinėti: „Ar tiesa, kad buvote atsakinga už savo namų ūkį? Ar duodavot vyrui kišenpinigių?“ Dažnai prisistato jauna moteris, užduodanti klausimą, kurį

Jungsukė girdėjo aptarinėjant visą savo gyvenimą: „Geriau būti vyru ar moterimi?“ Koks bebūtų klausimas, ji visada atsako taip pat: „Aš buvau geriausia henjo!“ Daugiau gilintis nenori. Jeigu atėjūnas priskrenta, Jungsukė rūsčiai atkerta: „Jei norit apie mane sužinoti, eikit į Henjo muziejų. Pamatysit mano nuotrauką. Galėsit apie mane ir vaizdo klipą pažiūrėti!“ Jei jie *vis tiek* nenuveina... Na, tuomet ji tampanti dar tiesmukesnė: „Eikit sau! Man reikia dirbt!“

Jos atsakymas dažniausiai priklauso nuo to, kaip jaučiasi kūnas. Šiandien šviečia vaiski saulė, vanduo raibuliuoja, o ji visa esybe jaučia – nors ir sėdi ant kranto – jūros lengvybę, maudžiančius raumenis masažuojančias vilnis, kaistančius sąnarius apglėbiančią malonią vėsumą, tad leidžiasi fotografuojama, netgi šiek tiek atitraukia skrybėlės kraštelį, kad vienas jaunas vyriškis galėtų „geriau matyti veidą“. Stebi, kaip vyras iš lėto suka pokalbį link neišvengiamos ir nepatogios temos, kol galiausiai pasiteirauja:

- Ar jūsų šeima nukentėjo per Balandžio 3-iosios incidentą? *Aigo*, be abejo, nukentėjo. Be abejo. Be abejo. Be abejo.
- Visi Džedžude nukentėjo, – atsako.

Ir tai viskas, ką ji kada nors atskleis. Geriau tam vyrui pasakyti, kad dabar – pats laimingiausias jos gyvenimo tarpsnis. Taip ir yra. Ji vis dar dirba, bet nėra tokia užsiėmusi, kad neįmanytų aplankyti bičiulių ar keliauti. Ji gali žvelgti į savo proanūkes ir galvoti: *Ši daili. O ši sumaniausia*. Arba: *Šita jau geriau laimingai ištekėtų*. Anūkai ir proanūkiai didžiausias jos džiaugsmas. Kodėl gi negalėjo šitaip mąstyti būdama jaunesnė? Tačiau anuomet ir įsivaizdavusi nebūtų, kaip susiklostys jos gyvenimas. Nebūtų šiandienos nė susapnavusi.

Jaunasis vyras nukulniuoja šalin. Pabando užkalbinti kitą moterį, Gudžą Kang, tupinėjančią maždaug už dešimties metrų kairiau nuo Jungsukės. Visuomet irzli Gudža nė nepakelia akių. Tuomet vyras imasi kvosti jaunesniąją Gudžos seserį Gusunę, o ši užrėkia:

– Eik šalin!

Jungasukė pritariamai prunkšteli.

Kai mažasis krepšys jau pilnas, pakilusi ant tirtančių kojų ji suberia turinį į didesnius krepšius. Vos tik ištuština mažąjį, nuklibikščiuoja į paplūdimio ruožą, kur nėra žmonių. Pasitaisiusi po savimi pagalvėlę klesteli ant žemės. Jos rankos, nors ir kumpotos nuo darbo, nors ir nuo daugybės saulėje praleistų metų išvagotos raukšlių, vis dar vikrios. Jūros ošimas... Šilto vėjelio glamonės... Žinojimas, kad ją sergi tūkstančiai šioje saloje gyvenančių deivių... Netgi skambūs Gusunės epitetai neapkartins jai nuotaikos.

Tuomet akies krašteliu Jungasukė tolumoje pastebi dar vieną šeimą. Jie nevilki vienodai, net neatrodo panašūs. Vyras – baltaodis, žmona – korėjietė, o vaikai – mažas berniukas ir paauglė mergaitė – mišrios rasės. Jungsukei tiesiog nepatogu žiūrėti į tuos mišrius vaikus: berniuką, avintį gremėzdiskus teniso batus ir vilkintį šortus bei marškinėlius su superherojaus atvaizdu, ir mergaitę, mūvinčią šortukus, vargiai pridengiančius tai, ką turėtų pridengti; jos ausyse pūpsa ausinės, laidai leidžiasi per vos vos ryškėjančias krūtis. Jungasukė spėja juos esant amerikiečius ir apdairiai stebi besiantinant.

– Ar jūs – Jungasukė Kim? – teiraujasi daili blyškaus veido moteris.

Jungsukei vos pastebimai linktelėjus, nepažįstamoji tęsia:

– Mano vardas Džijongė, bet visi mane vadina Džanete.

Jungasukė išbando vardo skambesį savo liežuviu:

– Džanetė.

– Čia mano vyras Džimas ir vaikai Klara su Skotu. Norėjom pasiteirauti, galbūt prisimenate mano močiutę?

Džanetė kalba... tiesą sakant, kaip ji kalba? Tai ne korėjiečių, bet ir ne Džedžudo dialektas.

– Jos vardas Midža, pavardė – Han...

– Nepažįstu jos.

Tarp moters antakių susirango nežymi raukšlėlė.

– Bet argi judvi negyvenote šiame kaime?

– Gyvenu čia, bet nežinau tos moters.

Jungsukės balsas nuskamba aštriau ir garsiau net už Gunės, tai priverčia abi Kangų seseris atsisukti. *Viskas gerai?*

Bet amerikietės šitai neatgraso.

– Parodysiu jums jos nuotrauką.

Pasikuitusi krepšyje ištraukia manilinį voką ir grabinėja jame, kol randa, ko ieškojusi. Ištiesia ranką ir parodo Jungsukei nespaltotą fotografiją, kurioje mergina vilki balta, praeityje įprastą maudymosi kostiumą. Jos speneliai nelyg aštuonkojo akys, spiginančios iš saugaus urvo prieglobsčio. Merginos plaukus dengia deranti balta skarelė, veidas apvalus, lieknos rankos raumeningos, kojos tvirtos, o šypsena – plati ir drąsi.

– Deja, – sako Jungsukė, – nepažįstu jos.

Moteris nepasiduoda:

– Turiu daugiau nuotraukų.

Kai Džanetė vėl įninka kuistis voke, veikiausiai sklaidydama nuotraukų pluoštą, Jungsukė nusišypso baltaodžiui vyrui.

– Turi telefonas? – pasiteirauja angliškai, suvokia, kad tai veikiausiai nuskambėjo kur kas blogiau nei jo žmonos korėjiečių kalba, taigi kilsteli prie ausies įsivaizduojamą telefoną.

Daugybę sykių naudojosi šia taktika, kad išsisuktų nuo nepakenčiamų įkyruolių. Jei tai būdavo jauna moteris, paaiškindavo jai: „Prieš atsakydama į jūsų klausimus, turiu pakalbėti su anūku.“ Jei vyras – nesvarbu, kokio amžiaus, – pasiteiraudavo: „Ar jūs vedęs? Mano sesers anukė labai miela, mokosi koledže. Pakviesiu ją, kad judu galėtumėte susipažinti.“ Tiesiog nuostabu, kiek daug žmonių pasiduoda jos triukams. Kaip ir tikėjosi, užsienietis imasi tapšnoti kišenės ieškodamas mobiliojo. Nusišypso. Akinamai balti, tobulai tiesūs dantys, kaip ryklio. Bet paauglė pirmoji išsitraukia telefoną. Tai vienas tų naujųjų aifonų, lygiai toks, kokius šiomet gimtadienio proga Jungsukė nupirko savo proanūkiams.

Nesivargindama išsiimti ausinių, Klara tarsteli:

– Pasakykit numerį.

Jos balso skambesys dar labiau sutrikdo Jungsukę. Mergaitė prabilo Džedžudo dialektu. Toli gražu ne tobulai, bet neprastai, ir nuo jos tarsenos Jungsukei pašiurpsta rankų oda.

Ji diktuoja numerį, o Klara tapšnoja ekrane skaitmenis. Baigusi atjungia ausines ir paduoda telefoną Jungsukei – šioji jaučiasi keistai paralyžiuota. Impulsyviai – tai juk buvo impulsyvus veiksmas, tiesa? – mergina pasilenkia ir prideda telefoną moteriai prie ausies. Jos prisilietimas... tarytum lava... Iš po merginos marškinėlių išslysta auksinė grandinėle su mažu kryželiu ir sušvytuoja Jungsukei prieš akis. Nūnai pastebi, kad ir mergaitės motina, Džanetė, segi kryželį.

Keturi užsieniečiai viltingai į ją spitrija. Mano sulauksią pagalbos. Greitakalbe ji ima dudenti į telefoną. Džanetė vėl susiraukia, bandydama suprasti žodžius, tačiau Jungsukė šneka gryna Džedžudo tarme, o šioji nuo korėjiečių kalbos skiriasi tiek, kiek prancūzų – nuo japonų, bent jau taip jai yra sakę. Pokalbiui pasibaigus, Klara įbruka mobilųjį į užpakalinę kišenę ir susigėdusi stebi motiną ištraukiant didesnę pluoštelį nuotraukų.

– Čia mano tėtis jaunystėje, – sako Džanetė kišdama neryškią fotografiją Jungsukei prieš akis. – Ar pamenate jį? O čia dar viena mano močiutės nuotrauka. Šioji daryta jos vestuvių dieną. Man sakė, kad šalia jos stovinti mergina – jūs. Prašau, gal galėtume keletą minučių pasikalbėti?

Bet Jungsukė jau vėl užsiėmusi rūšiavimu, tik retkarčiais iš mandagumo užmeta akį į nuotraukas, tačiau jos veidas neįsuduoda širdy sukilusių jausmų.

Po kelių minučių pasigirsta paplūdimiu atidardantis motociklas su priekaba užnugary. Jam priartėjus, jai sunku atsistoti. Norėdamas prilaikyti užsienietis suima senutę už alkūnės. Jau taip seniai ją lietė kas nors iš baltųjų, kad ji instinktyviai atsitraukia.

– Jis tik nori padėti, – vaikiškai Džedžudo dialektu paaiškina Klara.

Jungsukė dėbso į nepažįstamuosius, mėginančius padėti jos vaikaičiui sukrauti dumblių pilnus krepšius į priekabą. Kai viskas saugiai sudėta, užsiropščia anūkui už nugaros ir suneria rankas jam aplink liemenį. Niukteli:

– Važiuok!

Jiedviem išsukus iš paplūdimio ir užšokčiojus ant kelio, jau švelnesniu tonu sako:

– Pavežiok mane truputį. Nenoriu, kad jie pamatytų, kur gyvenu.